

УДК 61:02-12/1057-3

Т. М. Ямненко

доктор юридичних наук,
професор кафедри цивільного права і процесу
Навчально-наукового Юридичного інституту
Національного авіаційного університету

І. Ф. Літвінова

кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри кримінального права і процесу
Навчально-наукового Юридичного інституту
Національного авіаційного університету

СУДОВА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА У МЕДИЧНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ І ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

У статті проаналізовано Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі та Єдиний державний реєстр судових рішень. Це дало змогу зробити висновок, що кількість кримінальних правопорушень, вчинених за ст. 140 КК України, є найбільш чисельними серед інших у сфері охорони здоров'я. У разі вирішення судом питання про вину медичного працівника визначальний вплив мають комісійна або комплексна судово-медичні експертизи. Заходи цивільно-правової відповідальності у разі каліцтва, іншого ушкодження здоров'я, смерті, які настали внаслідок неналежного виконання професійних обов'язків медичним працівником, передбачають відшкодування заподіяної майнової або моральної шкоди потерпілій особі. На підставі дослідження судової практики визначено найважливіші положення щодо відшкодування майнової та моральної шкоди, заподіяної діями медичних працівників, в порядку цивільного судочинства.

Ключові слова: кримінальне провадження, медичний працівник, професійний обов'язок, рішення, суд, ушкодження здоров'я, цивільна справа, шкода.

Постановка проблеми. Надання високої якості медичних послуг є актуальним для всього світу, адже недотримання стандартів у цій сфері є однією з основних причин каліцтва, іншого ушкодження здоров'я, смерті людей не тільки в країнах колишнього СРСР, а й Європейського Співтовариства, Азії та Сполучених Штатів Америки. Оскільки невід'ємні права людини у медичній сфері є об'єктами посягань, то потребують особливого захисту та залучення механізму юридичної відповідальності, а саме кримінальної та цивільної.

Для формування правового розуміння щодо вирішення медичних кримінальних проваджень та цивільних справ в Україні дослідженню підлягає судова практика, яка натепер не узагальнена та потребує детального аналізу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням вивчення вітчизняної та міжнародної судової практики у справах, пов'язаних з медициною, присвячені праці науковців: П.Я. Боднара, І.С. Демченка, В.Т. Маляренка, А.З. Миколенко, П.Р. Сельського, І.Я. Сенюти, В.В. Франчука, Н.О. Школьної та інших, однак комплексного дослідження судової практики у медичних кримінальних провадженнях

та цивільних справах за останні роки проведено не було.

Мета статті полягає у вивченні особливостей вітчизняної судової практики у медичних кримінальних провадженнях і цивільних справах.

Виклад основного матеріалу. Згідно з Єдиним звітом про кримінальні правопорушення по державі за січень–вересень 2018 року [1] найбільш поширеним суспільно небезпечним діям у сфері охорони здоров'я є неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником, передбачене ст. 140 Кримінального кодексу (далі – КК) України. Так, за вказаний період зареєстровано

524 кримінальні правопорушення за цією статтею КК України і лише 29 – за ст. 139 КК України «Ненадання допомоги хворому медичним працівником». З 524 кримінальних правопорушень по 136 кримінальні провадження закрито за відсутністю складу злочину або події злочину.

Проаналізувавши Єдиний державний реєстр судових рішень, встановлено, що за останні десять років у судах різних інстанцій було розглянуто 135 кримінальних проваджень, які відкриті за ст. 140 КК України [2]. Найбільша кількість обвинувачень висунута акушерам-гінекологам (29,6%), хірургам (22,2%), терапевтам (11,9%), анестезіологам (10,4%). Зі 135 кримінальних проваджень, які відкриті за ст. 140 КК України і які надійшли до суду, по 109 – вину обвинувачених осіб доведено (проте у 80 з них суд виніс рішення про звільнення медичних працівників від кримінальної відповідальності), по 8 – виправдувальні вироки і 18 – повернуто на дорозслідування.

Підставами для звільнення медичних працівників від кримінальної відповідальності у доведенні вини за неналежне виконання ними професійних обов'язків визнавалися: 1) амністія; 2) закінчення строків давності; 3) примирення винного з потерпілим; 4) передача особи на поруки; 5) зміна обстановки.

В обвинувальних вироках щодо медичних працівників за вчинення ними діянь, передбачених ст. 140 КК України, прийнято такі рішення: 1) покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 1 до 2 років (8); 2) покарання у вигляді позбавлення права займатись лікарською діяльністю на строк від 4 до 5 років (8); 3) покарання у вигляді виправних робіт (1); 4) звільнення від покарання з випробуванням від 1 до 2 років (10); 5) відшкодування заподіяної шкоди (2).

Під час вивчення проваджень, в яких вину медичного працівників було доведено у суді, визначальний вплив для такого висновку мали комісійна або комплексна судово-медичні експертизи [3, с. 49].

Для прикладу наведемо вирок Ківерцівського районного суду Волинської області від 27.04.2018 р. (справа № 158/2068/17), у якому наведено результати комісійної судово-медичної експертизи, особу визнано винною у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 140 КК України: «...експертна комісія Волинського обласного бюро судово-медичної експертизи у висновку комісійної судово-медичної експертизи № 28 від 06.04.2017 р.

вважає, що між порушеннями, допущеними медичними працівниками пункту охорони здоров'я Цуманської ВК № 84 (тобто, враховуючи викладене фельдшером ОСОБА_1С.) у лікуванні засудженого ОСОБА_5 та його смертю, вбачається прямий причинний зв'язок» [4]. Тобто висновок комісійної судово-медичної експертизи є необхідним доказом у встановленні вини особи у скоєнні кримінального правопорушення у сфері охорони здоров'я.

Важливо, що нині суд може не досліджувати докази щодо обставин справи, які ніким не оспорюються (ч. 3 ст. 343 Кримінального процесуального кодексу України). Зокрема, у справі № 735/958/18 Коропським районним судом Чернігівської області 29.08.2018 р. винесено вирок без дослідження доказів щодо обставин справи, адже: «Допитаний у судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_1 вину у пред'явленому обвинуваченні за ч. 1 ст. 140 КК України визнав повністю та погоджується з обсягом пред'явленого обвинувачення. У скоєному кається та просить суворо не карати» [5]. Таку судову практику, яка повністю відповідає вимогам чинного закону, вважаємо позитивною, адже це сприяє економії часу судового процесу.

Наведені відомості з Єдиного звіту про кримінальні правопорушення по державі та Єдиного державного реєстру судових рішень дають змогу констатувати, що кількість кримінальних правопорушень, скоєних за ст. 140 КК України, є найбільш чисельними серед інших у сфері охорони здоров'я, однак більшість кримінальних проваджень, відкритих за неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником, закриваються на стадії досудового розслідування у зв'язку з відсутністю складу злочину або події злочину. Невеликою є частка проваджень, по яких у суді винесено обвинувальні вироки. Також слід відзначити і про рідкість застосування покарань судом до медичних працівників у разі доведення їхньої вини у неналежному виконанні професійних обов'язків.

Зауважимо, що міжнародний досвід вирішення справ щодо неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником найчастіше відбувається в межах цивільного процесу і, відповідно, приймається рішення про відшкодування матеріальної та/або моральної шкоди позивачу.

Ст. 280 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України передбачає право фізичної особи на від-

шкодування майнової та (або) моральної шкоди у разі порушення її особистого немайнового права [6], таким правом якраз і є отримання належної якості медичних послуг.

Важливо, що для вирішення питання про відшкодування майнової та/або моральної шкоди за наявності факту цивільного правопорушення у медичній сфері обов'язковому дослідженню підлягає шкода здоров'ю, яка заподіяна під час медичних втручань, до якої в ухвалі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04.10.2017 р. віднесено: «тілесні ушкодження, які полягають у порушенні анатомічної цілісності органів і тканин або їх фізіологічних функцій; виникнення супутнього основному захворюванню пацієнта, послідовно розвинутого хворобливого процесу або патологічного стану, що залишають після зникнення (видужання) стійкі наслідки ушкодження у вигляді спотворення зовнішнього вигляду частин тіла, порушення функцій органів чи їх систем; зараження невиліковною хворобою чи хворобою, яка потребує тимчасової або постійної ізоляції від суспільства; безповоротно згаяну можливість вилікувати хворого, а також розвиток психічного захворювання, що виникло у результаті медичного втручання» [7]. Така позиція щодо трактування шкоди здоров'ю є цілком справедливою, адже включає всі можливі негативні зміни в організмі людини внаслідок неналежного стороннього впливу на нього.

Вивчення вітчизняної судової практики у медичних цивільних справах у частині відшкодування майнової шкоди дає змогу сформулювати такі положення:

1) майновою шкодою вважаються витрати особи на лікування ушкодження здоров'я незалежно від його тривалості та методів лікування, що завдане неправомірними діями відповідача.

Так, в ухвалі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 19.10.2016 р. (справа № 1019/1753/12) зазначено: «...понесені ОСОБА_6 витрати на лікування травми незалежно від її тривалості та методів лікування є майновою шкодою, завданою неправомірними діями відповідача» [8].

2) у позові щодо відшкодування витрат на лікарські засоби слід довести, що вони призначені медичним працівником та їх застосування має зв'язок з хворобою, з якою позивач звертався в медичну установу, та погіршенням стану здоров'я внаслідок надання медичної допомоги у ній.

У постанові апеляційного суду Запорізької області від 30.01.2018 р. (справа № 22-ц/778/641/18) встановлено: «...відомості про те, що призначення лікарських препаратів були пов'язані з наслідками важкої ЧМТ, а процедурні призначення містять препарати, які є необхідними для лікування. Позивачем також надані та не спростовані відповідачем численні медичні документи та висновки, рахунок про придбання медичних препаратів і товарів для лікування, які не оспорені відповідачем і жодних підстав для сумніву в їх недостовірності не викликають» [9].

3) витрати на проїзд до медичної установи можуть визнаватись майновою шкодою.

В ухвалі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 14.05.2014 р. (справа № 6-38119св13) наведено, що «...позивачу з вини лікаря-стоматолога ОСОБА_4, який перебував у трудових відносинах з ЦМЛ м. Армянська, під час виконання ним своїх трудових обов'язків завдана майнова шкода у вигляді понесених позивачем витрат на придбання медикаментів та проїзду до лікувальної установи...» [10].

4) відповідно до ч. 1 ст. 1195 ЦК України «фізична або юридична особа, яка завдала шкоди каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичній особі, зобов'язана відшкодувати потерпілому заробіток (дохід), втрачений ним внаслідок втрати чи зменшення професійної або загальної працездатності» [6] і такий втрачений заробіток (дохід) визнається майновою шкодою, для відшкодування якого неважливо, чи особа працювала в той момент. Якщо фізична особа у момент заподіяння ушкодження здоров'я не працювала, то розмір відшкодування обчислюється згідно з розміром мінімальної заробітної плати (ч. 2 ст. 1195 ЦК України). При цьому важливо, що у разі збільшення розміру мінімальної заробітної плати збільшенню підлягає і відшкодування шкоди, завданої ушкодженням здоров'я (ст. 1208 ЦК України), що є обґрунтованим та відповідає реаліям сучасності.

У рішенні Костопільського районного суду у Рівненській області від 09.03.2017 р. (справа № 564/129/17) визначено: «Відповідно до ч. 1 ст. 1195 ЦК України позивач має право на відшкодування заробітку, втраченого ним внаслідок втрати професійної працездатності. Рішенням апеляційного суду Рівненської області від 28 травня 2012 року з відповідача на користь позивача присуджено до стягнення

шкода у вигляді втраченого заробітку у період з 01 серпня 2010 року по 31 травня 2012 року включно одноразово в розмір 48840 гривень і далі щомісячно по 2220 гривень довічно. Згідно із Законом України «Про державний бюджет України на 2017 рік» з 1 січня 2017 року розмір мінімальної плати становить 3200 грн, що є підставою для збільшення позивачу розміру відшкодування втраченого заробітку, завданого ушкодженням здоров'я. З урахуванням вимог ч. 2 ст. 1197 ЦК України суд погоджується з розрахунком позивача щодо збільшення розміру такого відшкодування починаючи з 01 січня 2017 року в розмірі 8000 гривень 00 копійок щомісячно довічно» [11].

5) ст. 1200 КК України передбачає коло осіб, які мають право на відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого, при цьому «шкода відшкодовується у розмірі середньомісячного заробітку (доходу) потерпілого...» [6]. Однак не встановлено порядок обчислення такого середньомісячного заробітку.

Вітчизняна судова практика вирішує це питання таким чином. В ухвалі апеляційного суду Житомирської області від 17.12.2015 р. (справа № 274/1297/15-ц) встановлено: «...суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку про задоволення позовних вимог щодо відшкодування шкоди, завданої смертю годувальника. При цьому суд першої інстанції правильно виходив з того, що середньомісячний заробіток (дохід) потерпілого розраховується за правилами, встановленими ст. 1197 ЦК України, якою передбачено, що середньомісячний заробіток (дохід) обчислюється за дванадцять або за три останні календарні місяці роботи, що передували ушкодженню здоров'я або втраті працездатності. Якщо потерпілий на момент завдання йому шкоди не працював, його середньомісячний заробіток (дохід) обчислюється виходячи з його заробітку до звільнення або звичайного розміру заробітної плати працівника його кваліфікації у цій місцевості» [12].

Тобто під час обчислення середньомісячного заробітку (доходу), втраченого для визначеного у ст. 1200 ЦК України кола осіб внаслідок смерті потерпілого, суди виходять з положень ст. 1197 «Визначення заробітку (доходу), втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи, яка працювала за трудовим договором» ЦК України.

6) у разі відшкодування особою, яка завдала шкоди смертю потерпілого, витрат на похован-

ня (ч. 1 ст. 1201 ЦК України) не враховуються витрати на поминальний обід.

Так, у постанові Верховного Суду України від 19.03.2018 р. (справа № 554/1793/15-ц) вказано: «Відповідно до статті 2 Закону України «Про поховання та похоронну справу» від 10 липня 2003 року під похованням померлого слід розуміти комплекс заходів та обрядових дій, які здійснюються з моменту смерті людини до поміщення труни з тілом або урни з прахом у могилу або колумбарну нішу, облаштування та утримання місця поховання відповідно до звичаїв та традицій, що не суперечать законодавству. Аналіз зазначених норм дає підстави для висновку про те, що апеляційний суд обґрунтовано відмовив у задоволенні позову в частині стягнення витрат на проведення поминальних обідів, які проводяться після поховання, оскільки зазначені витрати не підлягають відшкодуванню згідно з вимогами Закону» [13].

7) щодо відшкодування особою, яка завдала шкоди смертю потерпілого, необхідних витрат на спорудження надгробного пам'ятника (ч. 1 ст. 1201 ЦК України), суди виходять з позиції, що сума витрат на виготовлення пам'ятників та огорож не має бути більшою граничної вартості стандартних пам'ятників та огорож у цій місцевості [14].

У рішенні Чернігівського районного суду Чернігівської області від 14.12.2017 р. (справа № 748/2541/17) зазначено: «Варто зазначити, що наданий позивачем товарний чек не містить даних про сплату послуг, а також повної інформації щодо товару, зокрема, із якого матеріалу здійснювалося виготовлення пам'ятника (граніту чи гранітної крихти), що має значення для визначення вартості стандартних пам'ятників у цій місцевості. Представник позивача в судовому засіданні також не міг вказати, з якого матеріалу був виготовлений пам'ятник, проте наполягав на розгляді справи за наявними у справі доказами. До того ж наданий товарний чек містить інформацію про вартість робіт, які не виконані. Як встановлено в судовому засіданні, пам'ятник на час розгляду справи не встановлено. Також зазначений товарний чек не дає підстав однозначно визначити платника послуг. За вказаних обставин суд вважає, що позовні вимоги в частині відшкодування витрат на спорудження надгробного пам'ятника є необґрунтованими та не доведені належними і допустимими доказами, а тому задоволенню не підлягають» [15]. Тобто факт встановлення та вартість надгроб-

ного пам'ятника/огорожі, яка є не більшою граничною вартості стандартних пам'ятників та огорож у цій місцевості, для відшкодування витрат на них особою, яка завдала шкоди смертю потерпілого, у порядку цивільного судочинства має бути належним чином доведений.

8) позитивним моментом у рішеннях судів є посилання на клінічні протоколи надання медичної допомоги, оскільки у них передбачені стандарти надання допомоги у сфері охорони здоров'я.

Наприклад, у рішенні Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 11.04.2013 р. (справа № 2-585/11) зазначено: «Зміст відповідей на поставлені судом питання за напрямом «Імунологія» не відповідає положенням клінічного протоколу «Надання медичної допомоги хворим з іншими уточненими імунodefіцитними порушеннями», затвердженого наказом МОЗ України № 626 від 08.10.2007 р. «Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги хворим з імунними захворюваннями», який має статус галузевого стандарту лікування» [16].

Щодо моральної шкоди, слід вказати, що у постанові Верховного Суду України від 11.03.2015 року у справі № 6-208 цс14 визначено: «...за змістом ст. 1168 ЦК України моральна шкода, завдана каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, може бути відшкодована одноразово або шляхом здійснення щомісячних платежів. Моральна шкода, завдана смертю фізичної особи, відшкодовується її чоловікові (дружині), батькам (усиновлювачам), дітям (усиновленим), а також особам, які проживали з нею однією сім'єю» [17]. Отже, сформульовано рекомендації щодо відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, та визначені суб'єкти відшкодування такої шкоди у разі смерті особи.

Також зауважимо, що у справах про відшкодування шкоди, яка заподіяна особі внаслідок неналежного виконання професійних обов'язків медичним працівником, відповідачем має бути установа охорони здоров'я. Це закріплено у ст. 1172 ЦК України: «відшкодування шкоди, завданої працівником юридичної особи під час виконання ним своїх трудових обов'язків, відшкодовується юридичною особою» [6]. Водночас і Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 року № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» у п. 8 встановлює, що за моральну (немайнову) шкоду, заподіяну пра-

цівником під час виконання трудових обов'язків, відповідальність несе організація, з якою цей працівник перебуває у трудових відносинах, а останній відповідає перед нею в порядку регресу (статті 130, 132-134 КЗпП), якщо спеціальною нормою закону не встановлено іншого [18].

Це відображено у постанові Верховного Суду України від 14.03.2018 р. (справа № 537/4429/15-ц від 14.03.2018): «...апеляційний суд послався на те, що Кременчуцький міський пологовий будинок не є належним відповідачем у справі в частині відшкодування шкоди, оскільки не є розпорядником коштів, не є зобов'язаною особою у цих правовідносинах. З такими висновками погодитися не можна з таких підстав. Міський пологовий будинок є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахунковий рахунок в банку, печатку суб'єкта господарювання із власним найменуванням встановленого зразка, штампи та інші реквізити юридичної особи, здійснює бухгалтерський облік, веде статистичну звітність у встановленому законом порядку (пункт 1.3. Статуту). Згідно з пунктом 1.4. розділу 1 Статуту міський пологовий будинок може від свого імені укладати договори, набувати майнові та особисті права, нести обов'язки, бути позивачем та відповідачем у всіх судових органах. З огляду на вищенаведене, апеляційний суд дійшов помилкової висновку про те, що Кременчуцький міський пологовий будинок є неналежним відповідачем у цій справі» [19].

Розглянувши медичні справи про відшкодування моральної шкоди, можемо стверджувати про відсутність єдиного алгоритму визначення суми відшкодування моральної шкоди у таких справах. Зрозуміло, що в суді відбувається дослідження обставин справи та поданих доказів і на підставі цього обчислюється сума, яку суд вважає еквівалентною моральній шкоді, заподіяній внаслідок діянь медичних працівників. Однак за відсутності чіткого механізму обрахування такої суми рішення суду у разі призначення розміру моральної шкоди суттєво відрізняються.

Висновки. Отже, кількість кримінальних правопорушень, вчинених за ст. 140 КК України, є найбільш чисельними серед інших у сфері охорони здоров'я, проте більшість кримінальних проваджень щодо неналежного виконання професійних обов'язків медичним працівником (ст. 140 КК України) закриваються на стадії досудового розслідування. Значна кількість проваджень, вину у яких доведено, стосувалась: акушерів-гінекологів, хірургів, терапевтів і анестезіологів.

У 80 % проваджень, відкритих за ст. 140 КК України, які надійшли до суду, вина обвинуваченого доведена. Під час вирішення судом питання про вину медичного працівника визначальний вплив мають комісійна або комплексна судово-медичні експертизи. Особливої уваги потребує той факт, що суд рідко призначає покарання медичним працівникам у разі доведення їхньої вини у неналежному виконанні професійних обов'язків.

Заходи цивільно-правової відповідальності у разі каліцтва, іншого ушкодження здоров'я, смерті, які настали внаслідок неналежного виконання професійних обов'язків медичним працівником, передбачають відшкодування заподіяної майнової або моральної шкоди потерпілій особі. Чисельність медичних цивільних справ є більшою порівняно з кримінальними провадженнями у цій сфері. На підставі дослідження судової практики нами визначені найважливіші положення щодо відшкодування майнової та моральної шкоди, заподіяної діяннями медичних працівників, у порядку цивільного судочинства. Частина з них не викликає питань та ґрунтується на нормах чинного законодавства, але є низка положень, які є дискусійними та потребують подальшого уточнення у законі.

Список використаної літератури:

- Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–вересень 2018 року. / Генеральна прокуратура України. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113281&libid=100820&c=edit&c=fo#. (дата звернення: 19.03.2018).
- Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/oddata/160/> (дата звернення: 19.03.2018).
- Франчук В.В. Судебно-медичні особливості ненадлежащей медичної допомоги в сучасній Україні. Судебно-медична експертиза. 2018, 61(2). С. 48–52.
- Вирок Ківерцівського районного суду Волинської області від 27.04.2018 р. (справа № 158/2068/17). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76149015> (дата звернення: 19.03.2018).
- Вирок Коропського районного суду Чернігівської області від 29.08.2018 р. (справа № 735/958/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76149015> (дата звернення: 19.03.2018).
- Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.03.2018).
- Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04.10.2017 р. (справа № 754/8692/16-ц). URL: <http://sud-ua.dev.c8data.com/showdoc.php?hid=RmY5TIU5KzhORTM1UEhicUNPK0UrQT09> (дата звернення: 19.03.2018).
- Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 19.10.2016 р. (справа № 1019/1753/12). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62524495> (дата звернення: 19.03.2018).
- Постанова апеляційного суду Запорізької області від 30.01.2018 р. (справа № 22-ц/778/641/18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72056312> (дата звернення: 19.03.2018).
- Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 14.05.2014 р. (справа № 6-38119св13). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/3882150> (дата звернення: 19.03.2018).
- Рішення Костопільського районного суду у Рівненській області від 09.03.2017 р. (справа № 564/129/17). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/65206500> (дата звернення: 19.03.2018).
- Ухвала апеляційного суду Житомирської області від 17.12.2015 р. (справа № 274/1297/15-ц). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/62524495> (дата звернення: 19.03.2018).
- Постанова Верховного Суду України від 19.03.2018 р. (справа № 554/1793/15-ц). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72908988> (дата звернення: 19.03.2018).
- Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1992 року № 6 «Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/VS92008?ed=1992_03_27 (дата звернення: 19.03.2018).
- Рішення Чернігівського районного суду Чернігівської області від 14.12.2017 р. (справа № 748/2541/17). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71049682> (дата звернення: 19.03.2018).
- Рішення Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 11.04.2013 р. (справа № 2-585/11). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/31202097> (дата звернення: 19.03.2018).
- Постанова Верховного Суду України від 11.03.2015 року у справі № 6-208 цс14. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS150154.html (дата звернення: 19.03.2018).
- Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 року № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95> (дата звернення: 19.03.2018).
- Постанова Верховного Суду України від 14.03.2018 р. (справа № 537/4429/15-ц від 14.03.2018). URL: https://protocol.ua/ua/vs_ktss_shkoda_sprichinena/ (дата звернення: 19.03.2018).

Ямненко Т. М., Литвинова И. Ф. Судебная отечественная практика в медицинских криминальных производствах и гражданских делах

В статье проанализированы Единый отчет об уголовных правонарушениях по стране и Единый государственный реестр судебных решений. Это позволило сделать вывод, что количество уголовных преступлений, совершенных по ст. 140 УК Украины, является наиболее численным среди других в сфере здравоохранения. При решении судом вопроса о вине медицинского работника определяющими являются комиссия или комплексная судебно-медицинские экспертизы. Меры гражданско-правовой ответственности в случае увечья, иного повреждения здоровья, смерти, наступивших вследствие ненадлежащего исполнения профессиональных обязанностей медицинским работником, предусматривают возмещение причиненного имущественного или морального вреда потерпевшему. На основании исследования судебной практики определены важнейшие положения о возмещении имущественного и морального вреда, причиненного действиями медицинских работников, в порядке гражданского судопроизводства.

Ключевые слова: уголовное производство, медицинский работник, профессиональный долг, решение, суд, повреждения здоровья, гражданское дело, вред.

Yamnenko T. M., Litvinova I. F. Judicial domestic practice in medical criminal proceedings and civil cases

The paper analyzes the Uniform Crime State Report and the Unified State Register of Judgments. This made it possible to conclude that the number of crimes committed under Art. 140 of the Criminal Code of Ukraine are the most numerous among others in the field of health care. The purpose of the research is to reveal the peculiarities of domestic judicial practice in medical criminal proceedings and civil cases. When the court decides on the issue of the guilt of a medical worker, the commission or complex forensic examinations have the decisive influence. Measures of civil liability in the event of injury, other damage of health, death caused as a result of improper performance of professional duties by a medical worker, provide for compensation for the property or moral damage caused to the victim. It is noted that international experience in dealing with cases of improper performance of professional duties by a medical or pharmaceutical worker is realized most often within the civil process and a decision on compensation for material and/or moral damage to the plaintiff is adopted. It was stated that in the consideration of medical cases for moral damage, there is no single algorithm for determining the amount of compensation for moral damage in such cases.

Key words: criminal proceedings, medical worker, professional duty, decision, court, damage to health, civil case, harm.